

Kilpailukykyä, kasvua, työtä ja investointeja

Suomen Yrittäjien keskeiset ehdotukset
Jyrki Kataisen hallituksen puolivälitarkasteluun

SISÄLLYS

KILPAILUKYKYÄ, KASVUA, TYÖTÄ JA INVESTOINTEJA	3
1. SUOMEN YRITTÄJIEN KESKEISET EHDOTUKSET JYRKI KATAISEN HALLITUKSEN PUOLIVÄLITARKASTELUUN	3
2. PERUSTELUT ESITYKSILLE	4
2.1 Yrityskohtaisella sopimisella kohti parempaa tuottavuutta ja vahvempaa työllisyyttä	4
2.2 Rakennemuutos verotukseen myöhentämällä yritykseen jäävän tulon verotusta.....	5
2.3 Koulutus sopimus ammattiin oppimisen malliksi nuorille	6
3. TALOUSPOLITIIKAN LINJA TUKEMAAN KILPAILUKYKYÄ JA YRITTÄJYYTTÄ.....	7

Kilpailukykyä, kasvua, työtä ja investointeja

---

1. SUOMEN YRITTÄJIEN KESKEISET EHDOTUKSET JYRKI KATAISEN HALLITUKSEN PUOLIVÄLITARKASTELUUN

Yrityskohtaisella sopimisella kohti parempaa tuottavuutta ja vahvempaa työllisyyttä

Suomalaisen työn kilpailukykyä on lisättävä nopeasti. On sallittava se, että yritystasolla voidaan sopia henkilöstön kanssa mahdollisimman kilpailukykyiset työn tekemisen ehdot niin palkkauksessa kuin työajoissa.

Lainsäädännöstä on purettava esteet, jotka jarruttavat tuottavuuskehitystä ja ovat selvästi haitallisia työllisyyden kannalta. Tämä edellyttää lainsäädännön muuttamista niin, että yrityksissä voitaisiin sopia poiketa työehtosopimuksista. Kaikki poikkeamat työehtosopimuksista edellyttäisivät yhteisymmärrystä työnantajien ja työntekijöiden kesken.

Rakennemuutos verotukseen myöhentämällä yritykseen jäävän tulon verotusta

Hallituksen tulee käynnistää valmistelu verorakenteen muuttamiseksi siten, että yritykseen jäävän tulon verotusta myöhennetään. Samalla tulee päättää myös osakeyhtiöille palkkasummaan sidotusta työllisyysvarauksesta, jonka määrä on 30 % maksetuista palkoista. Päätös olisi askel kohti verotuksen rakennemuutosta. Molemmissa on kyse tulon jakotuksesta, joka ei pysyvästi vähennä verokertymää.

Koulutussopimus ammattiin oppimisen malliksi nuorille

Nuorille on tarjottava uusi, houkutteleva kouluttautumisväylä, koulutussopimus. Koulutussopimus torjuisi niiden nuorten syrjäytymistä, jotka ovat käyneet vain peruskoulun tai lukion. Uudessa mallissa opiskelija, yritys ja oppilaitos solmisivat koulutussopimuksen, jonka mukaan pääosa ammattiin oppimisesta tapahtuisi työpaikoilla. Mallin houkuttelevuuden lisäämiseksi opiskelijalle maksettaisiin aina korvausta opintojen ajalta. Korvaus rahoitettaisiin ammatillisten oppilaitosten saamasta valtion osuudesta (oppilaitosmuotoinen VOS-rahoitus) ja yritysten opiskelijalle maksamasta rahoitusosuudesta yrityksen saaman työsuorituksen perusteella. Yrityksille ei tässä mallissa maksettaisi nykymuotoista koulutuskorvausta.

2. PERUSTELUT ESITYKSILLE

2.1 Yrityskohtaisella sopimisella kohti parempaa tuottavuutta ja vahvempaa työllisyyttä

Suomalaisen työn kilpailukykyyn voidaan haluttaessa vaikuttaa yhteiskunnan sisäisin toimin. Nopeimmin vaikuttava keino on työn tekemisen ehtoihin, sekä työn hintaan että työaikaan vaikuttaminen. Tällä keinoin kyettiin Saksassa menneen vuosikymmenen aikana pääsemään siihen, että yksikkötyökustannusten nousu pysyi maltillisena ja saksalaisten tuotteiden hintakilpailukyky parani.

Käytännön palkat nousivat Saksassa aikavälillä 2000 - 2010 yhteensä 12,7 %. Suomessa vastaava palkkojen nousu oli kyseisenä aikajaksona peräti 42 %.

Saksan maltillisen palkkakehityksen mahdollisti se, että työehtosopimukseen sisällytettiin laajasti ns. avaamislausekkeita, eli mahdollisuuksia poiketa työehtosopimusten (lähinnä) palkkaa ja työaikoja koskevista määräyksistä yrityskohtaisilla sopimuksilla. Lausekkeiden käytön edellytyksenä ovat yleensä olleet yrityksen taloudelliset vaikeudet ja työpaikkojen säilyttäminen mutta myös yrityksen kilpailukykyyn parantaminen; myös taulukkopalkkojen alittaminen on tietyn ehdoin ollut mahdollista. Nähtiin, että kunkin yrityksen sisällä tunnetaan parhaiten keinot turvata yrityksen pärjääminen ja työpaikat.

Avaamislausekkeita on käytetty Saksassa laajasti. Maltillisesta palkka- ja kustannuskehityksestä palkansaajaväestö on hyötynyt vaihtoehtoista kehitystä korkeampana työllisyytenä. Tämä on pitänyt palkansaajaväestön ostovoiman vaihtoehtoista kehitystä parempana siitä huolimatta, että Saksassa on paljon myös matalapalkkaista väkeä. Tämän väestöosan ansiot ovat kuitenkin parempia kuin tilanteessa, että he olisivat vailla työtä, minkä lisäksi työssä oleminen antaa mahdollisuuden parantuvan osaamisen kautta nousta paremmin palkattuihin tehtäviin.

Toimenpide-ehdotus

Työlainsäädäntöä on muutettava siten, että sallitaan työehtosopimuksista poikkeavat yrityskohtaiset sopimukset työehdoista. Sopimismahdollisuus muodostaisi välineen turvata hintakilpailukykyä, loisi edellytyksiä parantaa tuottavuutta ja näin kohentaisi työllisyyttä.

Lainsäädännön muutokset ehdotetulla tavalla tuottaisivat nopeita ja vaikuttavia tuloksia. Tarve vahvistaa kilpailukykyä on niin ilmeinen ja kiireellinen, että asiassa ei voida jäädä odottamaan. Ei näytä todennäköiseltä, että alakohtaisiin työehtosopimuksiin saataisiin sisällytetyiksi Saksassa noudatetun kaltaisia paikallisen sopimisen lausekkeitä.

Poikkeaminen työehtosopimuksista voisi koskea esimerkiksi sitä, että yrityksessä sovietaan tes:n mukaisen palkankorotuksen lykkäämisestä tai korotuksen jättämisestä kokonaan toteuttamatta. Yrityksen ja työpaikkojen ollessa uhattuna pitäisi voida laillisesti poiketa jopa tes:n alimmista palkkatasoista.

Poikkeaminen edellyttäisi kuitenkin aina sopimista eli yhteisymmärrystä työnantajan ja työntekijöiden välillä poikkeusjärjestelyn tarpeesta. Jos yhteisymmärrystä poikkeamis- tarpeesta tai sen toteuttamistavasta ei ole, ei mitään poikkeamista tapahtuisi vaan yri- tystä koskevaa alan työehtosopimusta noudatettaisiin edelleen sellaisenaan. Työehto- sopimukseen vetoaminen olisi aina työntekijän subjektiivinen oikeus toisin kuin Ruot- sissa, jossa ei ole lailla säänneltyä työehtosopimusten yleissitovuutta.

2.2 Rakennemuutos verotukseen myöhentämällä yritykseen jäävän tulon verotusta

Työllisyyttä ja kasvua tulee edistää menosopeutuksen lisäksi talouden rakenteita uudis- tamalla. Hallituskaudella yhteisöveroa on madallettu 26 %:sta 24,5 %:iin samalla kui- tenkin pääomatuloverotusta ja yhdenkertaista osinkoverotusta kiristäen. Tuloverotusta on kevennetty matalilla ja kiristetty korkeilla tulotasolla ja painopistettä on siirretty kohti välillistä verotusta korottamalla arvonlisäverokantoja ja kehittämällä ympäristö- ja terveysperusteista verotusta. Hallitus on lisäksi toteuttanut kohdennettuja verokan- nusteita kuten t&k-kannustimen ja sijoittajien verokannustimen talouskasvun tukemi- seksi.

Veropolitiikan ykköstavoitteeksi tulee jäljellä olevalla hallituskaudella ottaa toimet, joilla parannetaan tehtyä laajemmin pk-yritysten työllistämis-, kasvu- ja investointie- dellytyksiä. Näin voidaan vaikuttaa olennaisesti siihen, minkälaisia investointeja, kas- vua ja työpaikkoja Suomeen syntyy. Jo päätetyt, sinänsä myönteiset kasvukannusteet kohdentuvat yrityksiin verraten rajoitetusti. Tilanteessa, jossa suurta yritystoimintaa lakkautetaan ja siirretään ulkomaille, tarvittaisiin voimakkaampia ja laajemmin vaikut- tavia kasvun kannustimia.

On tarpeen selvittää erityisesti veromalleja, joilla myöhennetään yrityksestä ulos ja- kamattoman tulon ja oman toiminnan kehittämiseen kohdistuvien voittojen verotusta. Esim. Viron yritysverotus kannustaa investoimaan ja kasvattamaan yritystä oman pää- oman turvin, sillä veroa maksetaan vasta, kun tuloa jaetaan omistajille. Kun yritykseen jäävän tulon verotusta lykätään, tulos jää käytettäväksi investointeihin, kasvuun ja sitä kautta työllistämiseen. Verotuksen myöhentäminen voi tapahtua myös muilla tavoilla kuten varauksilla (esim. Ruotsin periodiseringsfond).

Kun verotusta ei kohdisteta yritykseen jätettyyn voittoon, mahdollisuudet rahoittaa kasvua edistäviä toimia paranevat merkittävästi käyttöpääoman lisääntyessä. Tämä tu- kee työpaikkojen säilyttämistä etenkin pienissä yrityksissä ja parantaa näiden rahoitus- asemaa, millä on suuri merkitys pankkien kiristäessä entisestään rahoituksen saannin ehtoja. Verotusta on mahdollista muuttaa vain yhtiön tasolla perimällä yhteisövero- kannan tasoinen vero vasta voittoa jaettaessa ja säilyttää osinkoverotuksen pääasialli- nen rakenne muutoin ennallaan. Nykyisen osinkoverotuksen sisältämä kannuste oman pääoman vahvistamiseen pk-yrityksissä on mahdollista säilyttää myös uudessa järjes- telmässä.

Verotuksen lykkääminen joustavoittaa myös tappioiden vähentämistä edellisten vuosi- en tuloksesta, jolloin erillinen taannehtiva tappiontasausmenettely ei olisi tarpeen (carry back). Menettely yksinkertaistaa myös muutoin verotusta tehden erilliset vara- ukset tarpeettomiksi ja helpottaisi osittain myös tarvetta immateriaalitulojen erilai- seen verottamiseen niin kauan, kuin tuloja ei jaeta yrityksestä. Koska kyse on tulon jakotuksesta, menettely ei pysyvästi vähennä verokertymää, mutta tukisi merkittävä- lä tavalla Suomelle elintärkeitä kasvuyrityksiä.

Olisi hyvä, jos hallitus pystyisi nopeasti päättämään tällaisesta rakennemuutoksesta myös Suomeen. Valtiontalouden tilanne ja aikarajoitukset huomioon ottaen verojärjestelmän kokonaismuutos ei kuitenkaan nyt liene mahdollinen. Hallituksen tulisi joka tapauksessa puolivälitarkastelussa käynnistää valmistelu verorakenteen kehittämiseksi tavoitteena yritykseen jäävän tulon verotuksen myöhentäminen.

Verorakenteen kehittämistä koskevan periaatepäätöksen ohella nopeasti käyttöön otettava keino tässä tilanteessa olisi varausmahdollisuuksien käyttöönotto loppuhallituskauden ajaksi. Vaikka varauksia on pyritty rajoittamaan tavoiteltaessa laajaa veropohjaa ja matalia verokantoja, ratkaisu palvelisi oikealla tavalla kokonaistavoitetta. Varauksilla voidaan myös myöhentää verotusta ja lisätä yritysten investointi- ja kasvumahdollisuuksia auttaen tätä kautta ylläpitämään tai lisäämään työpaikkoja.

Suomessa elinkeinonharjoittajat ja henkilöyhtiöt voivat nykyisin tehdä toimintavarauksen, jonka määrä on 30 % viimeisten 12 kuukauden aikana maksetuista palkoista. Osakeyhtiöillä ei ole tätä varausmahdollisuutta. Hallituksen tulisi päättää puolivälitarkastelussa myös osakeyhtiöille luotavasta varauksesta.

Palkkasummaan sidottu varaus tukee erityisen hyvin työpaikkojen säilyttämistä, koska varaus myös purkautuu työvoiman vähentyessä. Tekemällä varaus hyvänä vuonna ja tulouttamalla se vastaavasti heikompana vuonna voidaan myös tasata verotettavaa tuloa ja tappioita eri vuosien välillä. Ratkaisu toimisi myös ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen liittyvänä kannustimena, johon liittyvä alueellinen tukikokeilu päättyi vuoden 2011 lopussa.

Toimenpide-ehdotus

Esitämme, että hallitus käynnistää puolivälitarkastelussa valmistelun verorakenteen kehittämiseksi siten, että yritykseen jäävän tulon verotuksen ajankohtaa myöhennetään. Puolivälitarkastelussa samalla päätettäisiin myös osakeyhtiöille palkkasummaan sidotusta työllisyysvarauksesta, jonka määrä on 30 % maksetuista palkoista. Päätös olisi askel kohti verotuksen rakennemuutosta.

Varauksessa on kyse tulon jaksotuksesta, josta ei aiheudu valtiolle lopullisia veromenetyksiä. Jos noin kolmasosa pk-yrityksistä kykenisi tekemään varauksen, budjettivaikutus olisi käyttöönottovuonna noin 650 miljoonaa euroa. Kasvu- ja työllisyysvaikutuksen johdosta veromenetyt jäisi todennäköisesti pienemmäksi.

2.3 Koulutussopimus ammattiin oppimisen malliksi nuorille

Merkittävänä syynä nuorten korkeaan työttömyysasteeseen ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten suureen lukumäärään on puute suomalaisessa peruskoulun jälkeisessä koulutusjärjestelmässä. Meillä ei ole saatu oppilaitosopiskelun rinnalle todelliseen käyttöön työn tekemisen kautta tapahtuvaa ammattiin oppimista. Niissä Keski-Euroopan muutamissa maissa, joissa jopa puolet ammattiin opiskelevista hankkii osaamisen työssä opiskellen, myös nuorisotyöttömyys on selkeästi alle 10 %:n tasolla. TEM:n toteuttama laaja nuorisokysely osoittaa, että moni meillä syrjäytymiskierteessä oleva nuori olisi halukas tämän kaltaiseen ammatin opiskelemiseen.

Ongelmana on se, miten saada yritykset, myös pienet yritykset halukkaiksi tarjoamaan työssä oppimisen paikkoja nuorille. Selkeän kynnyksen tässä muodostaa se, että oppisopimus on meillä oikeudellisesti työsuhde, ja sen myötä yrityksiltä oppisopimusoppilaalle maksettavaksi edellytetty palkkaustaso on yrityksille käytännössä mahdoton: kysymys on vasta peruskoulun tai lukion päättäneistä ja työkokemusta vaille olevista nuorista. Palkkatukien hakemismahdollisuuskään ei tässä ole auttanut, kun oppisopimusjärjestelmä jo yksinäänkin koetaan pienissä yrityksissä hallinnollisesti hyvin vaativaksi. Näyttää siltä, että palkkaustasoa ei työehtosopimuksin kyetä Suomessa tältä osin muuttamaan keskieurooppalaisen mallin mukaiseksi. Siksi tulisi siirtyä järjestelmään, jossa nuorten ammattiin opiskelua työn yhteydessä ei enää katsottaisi työsuhteessa tapahtuvaksi vaan nimenomaan opiskeluksi, jota se asiallisesti on. Keskieurooppalaisissa järjestelmissä myös pienistä alle 10 hengen yrityksistä merkittävä osuus (yli 15 % Saksassa) tarjoaa oppisopimuspaikkoja nuorille.

Toimenpide-ehdotus

Peruskoulun tai lukion päättäneitä nuoria varten luodaan koulutusjärjestely, jossa yritys voisi ottaa nuoren oppimaan ammattia. Tällainen koulutussopimus voisi rakentua seuraaville periaatteille:

- Koulutussopimuksen osapuolia olisivat opiskelija, yritys ja oppilaitos.
- Koulutussopimuksessa ei olisi kysymys työsuhteesta eikä siihen sovellettaisi työehtosopimuksia.
- Koulutussopimus olisi uusimuotoinen ammatillisen peruskoulutuksen järjestämistapa, jossa pääosa oppimisesta tapahtuisi työpaikoilla. Opiskelija olisi kuitenkin koko koulutussopimuksen voimassaoloajan oppilaitoksen kirjoilla ja sen vastuulla vakuutuksineen.
- Opiskelijalle maksettaisiin korvausta opintojen ajalta. Maksajina olisivat ammatilliset oppilaitokset saamastaan valtionosuudesta (oppilaitosmuotoinen VOS-rahoitus) ja yritykset niiden saaman työsuorituksen perusteella.
- Yrittäjälle ei tässä järjestelyssä maksettaisi nykymuotoista koulutuskorvausta.
- Opiskelijalla olisi edelleen oikeus opintorahaan ja muihin opintososiaalisiin etuuksiin.
- Osa opiskelusta tapahtuisi oppisopimuksen tapaan oppilaitoksessa, millä varmistettaisiin myös niiden tietojen ja taitojen saaminen nuorelle, joita ei voida käytännön työn yhteydessä yrityksessä nuorelle opettaa.
- Oppilaitos osallistuisi nykyistä suuremmassa määrässä yrityksissä tapahtuvaan työn ohjaamiseen, mistä koituisi hyötyä yrityksille, opiskelijoille ja myös opettajille.

3. TALOUSPOLITIIKAN LINJA TUKEMAAN KILPAILUKYKYÄ JA YRITTÄJYYTTÄ

Suomen taloudella on sekä rakenteellinen velkaantumisongelma että heikentynyt kilpailukyky. Lisärasitteena on vielä nykyinen vaisu suhdannetilanne. Velkaantumisongelmassa on kyse siitä, että julkisen talouden vuotuinen budjetti ei tasapainotu nähtävissä olevalla talouskasvulla, vaan julkisten menojen kasvua on rajoitettava tai veroja korotettava pysyvästi. Kilpailukyvyn puutetta osoittavat kiistattomasti puolestaan pitkään heikentynyt kauppa- ja vaihtotase, suorien sijoitusten nettovirta Suomesta ulos, koko-

naistuotannon jääminen potentiaalisen eli saavutettavissa olevan tason alapuolelle sekä suhteellisen korkea työttömyys.

Talouspolitiikassa tarvitaan nyt kahdenlaisia toimia. Pitkän ajan rakenteellisten ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan uudistuksia työmarkkinoiden toimintaan. Ilman niitä työllisyys ja työhön osallistumisaste eivät nouse eivätkä työurat pitene riittävästi. Toiseksi on välttämätöntä kohentaa yritysten investointi-, työllistämisen- ja kasvumahdollisuuksia.

Mitä merkittävämpiä rakenteellisia uudistuksia tehdään, sitä vähemmän tarvetta on valtiontalouden tasapainottamiseen menosäästöillä ja veronkorotuksilla. Uudistuksilla on pyrittävä lisäämään työn tarjontaa, jotta mahdollisimman suuri osa työikäisistä saataisiin työmarkkinoille ja työllistymään. Työllisyyttä on Suomessa yleensä hoidettu kokonaiskysyntää tukevalla finanssipolitiikalla. Tämä on perusteltua tuotannon ollessa sen potentiaalisen tason alapuolella. Kysynnän tukemisessa painopisteen tulee nyt valtion suuren budjettivajeen oloissa olla julkisissa investoinneissa.

Hallituksen perusteltuna tavoitteena on kääntää valtion velan suhde BKT:hen laskuun vaalikauden aikana. Vuoden 2012 heikko talouskehitys sekä lähiajan vaisut näkymät ovat kuitenkin vaikeuttaneet tavoitteen saavuttamista. Lisätoimet budjettivajeen pienentämiseksi ja sitä kautta velkasuhteen taittamiseksi ovat siten välttämättömiä.

Kokonaisuutena valtiotalouden ja koko julkisen talouden ongelmana ei ole verotulojen vähäisyys vaan menojen jatkuva kasvu. Kohtuullisen talouskasvun oloissa laaja veropohja tuottaa varsin suuret verokertymät. Tarvittava valtiontaloudellinen lisäsopeutus on sen vuoksi tehtävä menojen kasvua hillitsemällä, ei veronkiristyksiä jatkamalla.

Yritysten toimintamahdollisuuksien kohentamisella on kiire, jotta talouden kasvupotentiaali voidaan hyödyntää mahdollisimman hyvin ja samalla vähentää julkisen talouden velkaantumista. Yritystoimintaan kohdistettavien ratkaisujen tulee olla sellaisia, että ne vaikuttavat välittömästi yritysten kannattavuuteen ja työllistämismahdollisuuksiin.

Näiden toimien lisäksi on kiinnitettävä huomio työpanoksen määrään. Sen lisääminen on eläkkeelle siirtymisen myöhentämisen lisäksi mahdollista monilla muillakin toimilla. Nuorten pitää pystyä siirtymään opinnoista työelämään nykyistä varhemmin, työvoiman kohtaantoa sekä toimialoittain että alueellisesti voidaan parantaa. Työn tarjontaa tulee lisätä myös sosiaaliturvan kannustavuutta parantamalla ja työn vastaanottovelvollisuutta tiukentamalla sekä työperäistä maahanmuuttoa edistämällä.